

Vinko Tadić

UDK: 902 -055.2Sokač - Štimac, D.
Pregledni članak
Rukopis prihvaćen za tisak: 9.10.2014.

DUBRAVKA SOKAČ ŠTIMAC – ARHEOLOGIJA KAO ŽIVOTNO OSTVARENJE

Gluposti današnjice brzo iščezavaju, ostaje dobrota i ostaju djela.

Herman Hesse

Sažetak

U ovom pisanom radu prikazan je život i rad Dubravke Sokač Štimac, dugogodišnje arheologinje u Muzeju Požeške kotline, odnosno u Gradskom muzeju Požega. Dubravka Sokač Štimac vodila je probna, zaštitna i sustavna arheološka iskapanja prapovijesnih, antičkih i srednjovjekovnih lokaliteta na području Požeške kotline i sudjelovala u njima. Održala je izlaganja koja se odnose na arheološke nalaze s područja Požeške kotline na znanstvenim i stručnim skupovima na Bledu, u Zagrebu, Osijeku, Vinkovcima, Vukovaru, Požegi, Velikoj, na Zvečevu, u Beogradu i na Ohridu. Autorica je najmanje 104 pisana rada (izvorni, pregledni i stručni, osvrti, novinski članci...). Od 1987. je u zvanju muzejske savjetnice, a od 1990. do 2004. bila je ravnateljica Gradskog muzeja Požega. Organizirala je brojne izložbe u Muzeju Požeške kotline, odnosno u Gradskom muzeju Požega. Bila je vanjska suradnica Instituta za arheologiju u Zagrebu, tajnica Ogranka Matice hrvatske u Požegi, tajnica Muzejskog društva Slavonije i Baranje te povjerenica za zaštitu spomenika kulture za Požešku kotlinu. Godine 2009. otišla je u mirovinu. Za svoj rad primila je Nagradu grada Požege za životno djelo, a 1998. godine hrvatski predsjednik dr. sc. Franjo Tuđman odlikovao ju je Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića. Tijekom svoga rada Dubravka Sokač Štimac surađivala je sa svim požeškim gradonačelnicima, franjevcima u Požegi, biskupom dr. sc. Đurom Kokšom, prvim požeškim biskupom dr. sc. Antunom Škvorčevićem i drugim uglednim pojedincima. Pripada joj važno mjesto u kulturnoj povijesti Požege i požeškoga kraja.

Ključne riječi: Dubravka Sokač Štimac; arheologija; Požeška kotlina; Gradski muzej Požega; kulturna povijest; ženska povijest.

Uvod

Nije moguće razgovarati i pisati o bilo kojem aspektu arheologije Požeške kotline, a da pri tome prešutimo Dubravku Sokač Štimac, poznatu arheologinju koja je svojim istraživanjima dala velik doprinos u poznavanju arheologije Požeške kotline. Cilj ovoga pisanog rada jest ponuditi prikaz života i rada Dubravke Sokač Štimac te pokazati u čemu se sastoji njezin doprinos u razvoju kulturnog života požeškoga kraja tijekom druge polovice 20. i početka 21. stoljeća u okviru specifičnog povijesnog konteksta koji se odnosi na višeslojno socijalističko društveno uređenje, političke promjene nakon 1990. godine, stjecanje državne samostalnosti i Domovinski rat. Koliko su društvene pojave i procesi utjecali na rad Dubravke Sokač Štimac? Radi se o jednoj u nizu žena koje su, na ovaj ili onaj način, participirale u suvremenoj povijesti Požeške kotline, pa je prema tome pozornost u ovome radu posvećena i Dubravki Sokač Štimac u kontekstu sudjelovanja žena u suvremenoj povijesti Požeške kotline. Ono što Nevenka Kulić¹ i Marija Bajt², svaka u kontekstu svoga vremena, predstavljaju u političkoj povijesti Požeške kotline, žene poput Dubravke Sokač Štimac predstavljaju u kulturnoj povijesti požeškoga kraja.

Prvi autor koji je znanstveno istraživao žene u povijesti Požeške kotline i pisao o njima, odnosno o ženama čije je djelovanje neposredno vezano uz Požešku kotlinu, jest dr. sc. Dane Pavlica.³ Ovom prilikom treba istaknuti knjigu Dane Pavlice *Milka*

¹ Nevenka Kulić Ruža bila je krojačka radnica, istaknuta pripadnica Narodnooslobodilačkog pokreta tijekom Drugoga svjetskog rata. Prije rata, od 1939. bila je član Komunističke partije Jugoslavije, a od jeseni 1940. bila je član Kotarskog komiteta Komunističke partije Hrvatske. Narušenog zdravlja, nakon razbijanja požeške partijske organizacije, 1941. radila je na organiziranju antifašističkog otpora. U Narodnooslobodilačkoj borbi bila je komesar partizanske bolnice. Nakon rata osnovala je Historijski arhiv u Slavonskoj Požegi i bila njegov prvi direktor (*Požeški leksikon*, 1977., s. v. Kulić, Nevenka). Bila je i lik u narodnim pjesmama požeškoga kraja, npr. u pjesmi „Ide Neva na sastanke tajne“ koju je zabilježio Dane Pavlica (*D. Pavlica*, 1969., 33; isti, 1974., 32-33).

² Marija Bajt, članica Hrvatske demokratske zajednice, bila je saborska zastupnica, članica saborskog Odbora za zaštitu ljudskih prava, Savjeta za knjižnice Hrvatske, podžupanica Požeško-slavonske županije, članica saborskog Odbora za izbor, imenovanja i administrativne poslove, saborskog Odbora za naobrazbu, znanost i kulturu, saborskog Odbora za rad, socijalnu politiku i zdravstvo, potpredsjednica Komisije za utvrđivanje ratnih i poratnih žrtava, saborskog Odbora za informiranje, informatizaciju i medije, članica Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa, potpredsjednica saborskog Odbora za obitelj, mladež i šport, članica saborskog Odbora za izbor, imenovanja i upravne poslove. (Kraći politički životopis dostupan na http://politopedia.net/index.php?title=Marija_Bajt, posjećeno: 5. svibnja 2014.) Nevenka Kulić i Marija Bajt najznačajnije su ženske političke figure u povijesti Požeške kotline. Izučavanje njihova djelovanja, u kontekstu ženske povijesti ostaje zanimljivo historioografsko pitanje koje treba istražiti.

³ Dane Pavlica, povjesničar i publicist. Rođen je u Počitelju nedaleko od Gospića. Učiteljsku školu završio je u Gospiću, Višu pedagošku školu u Zagrebu, a Filološki fakultet u Beogradu. Doktorirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Objavljivao je novele, anegdote i druge literarne tekstove te stručne, pregledne i izvorne znanstvene radove, prikaze i osvrtne vezane uz kulturu i prosvjetu u Drugom svjetskom ratu, a objavio je i devet knjiga koje se odnose na navedenu problematiku: *Sa Papuka sa planine – Narodne pjesme narodnooslobodilačke borbe i narodnooslobodilačkog pokreta ispejvane*

Dražić – narodna i partizanska učiteljica u kojoj govori o ratnom djelovanju učiteljice Milke Dražić. Učiteljice koje su odigrale važnu ulogu u konstituiranju školskog sustava na oslobođenom području Požeške kotline tijekom Drugoga svjetskog rata jedan su od temeljnih subjekata u više pisanih djela Dane Pavlice poput njegovih knjiga: *Partizanske škole na Papuku* (Zagreb, 1981.), zatim *Prosvjeta na Dilju u NOB* (Slavonski Brod, 1984.) i *Ratna generacija učitelja* (Zagreb, 1986.). Treba naglasiti da se najčešće radi o ženama koje, poput Dubravke Sokač Štimac, nisu bile nositeljice političke moći na području Požeške kotline ili je njihova politička moć bila minimalna.

Tijekom istraživanja problematike koja je vezana uz život i rad Dubravke Sokač Štimac, autor ovoga članka najviše se oslanjao na osobne dokumente iz privatnog arhiva Dubravke Sokač Štimac, razgovore s njom, biografski tekst koji je napisala i objavila Lidija Ivančević Španiček pod naslovom „Četrdeset godina rada u Gradskom Muzeju u Požezi – Dubravka Sokač Štimac“ u *Vjesniku Gradskog muzeja u Požezi* 6, a isti tekst objavljen je i u *Požeškom pučkom kalendaru 2009*, zatim članak dr. sc. Kornelije Minichreiter „Bibliografija radova Dubravke Sokač Štimac“ u *Glasniku slavonskih muzeja* te druge publikacije koje su navedene u popisu izvora i literature.

Dubravka Sokač Štimac – jedan portret grada Požege

U Krsnom listu Dubravke Sokač stoji da je započela svoj životni put 6. listopada 1943. u Zagrebu; majke joj Olga, rođena Kutilek, po struci je bila učiteljica, a otac Ivan poštanski službenik. Krštena je u rimokatoličkoj župnoj crkvi svete Barbare u Zagrebu, a dobila je ime Dubravka Antonija.⁴ Dubravka Sokač, zbog očeve službe, provela je najranije djetinjstvo u rodnom Zagrebu.⁵

Dubravkin je otac nakon oslobođenja, prema njezinim riječima, zbog otvorenog kritiziranja nove vlasti, preneglašanih nacionalističkih stavova i izjave da je Staljin „stari medvjed“, izveden pred sud i osuđen na šest godina zatvora.⁶ U Uvjeranju od 14. prosinca 1999., koje je izdalo Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, na temelju Zakona o općem upravnom postupku, po zahtjevu Dubravke Sokač Štimac, uz osobne podatke Ivana Sokača, stoji zapisano: „...osuđen je presudom Divizijskog vojnog suda u Zagrebu, Sud. br. 1068/46. od 25. lipnja 1946. godine, zbog krivičnog

u *Požeškoj kotlini, Sa Papuka sa planine* (drugo prošireno izdanje), *Anegdote NOB, Partizanske škole na Papuku, Prosvjeta na Dilju u NOB, Ratna generacija učitelja, Prosvjeta u Lici u NOB, Milka Dražić – narodna i partizanska učiteljica, Kronologija događaja u Požeškoj kotlini 1941, Stratišta oko Papuka i Psumja* (objavljeno nakon smrti Dane Pavlice op. V. T.). (D. Pavlica, 1979., 95; isti, 1981., 215; isti, 1984., 241; isti, 1986., 237; isti, 1987., 260; isti, 2007., 209-210).

⁴ PADSŠ, OD, Krsni list (iz matice krštenih Župe svete Barbare u Zagrebu, svezak I., str. 47., broj 7.)

⁵ Dubravka Sokač Štimac, razgovor s autorom, Požega, 12. 10. i 5. 11. 2013.

⁶ Isto.

djela iz članka 3. točke 8., članka 11. i članka 3. točke 7. u svezi s člankom 13. Zakona o krivičnim djelima protiv naroda i države, na kaznu lišenja slobode s prisilnim radom u trajanju od 6 (šest) godina i gubitak političkih i pojedinih građanskih prava, osim roditeljskih u trajanju od 3 (tri) godine.“ U istom dokumentu, nakon navedenih podataka, stoji: „Imenovani je kaznu izdržavao od 14. ožujka 1946. do 14. ožujka 1952. godine.“ Uvjerenje je izdano „na osnovi podataka iz službene evidencije koja se vodi po službenoj dužnosti kod ovog Ministarstva, a u svrhu utvrđivanja statusa bivšeg političkog zatvorenika, u skladu sa Zakonom o pravima bivših političkih zatvorenika (‘Narodne novine’, broj 34/95.).“⁷ U fotokopiji dokumenta koji je izdao Zavod za prisilni rad – Stara Gradiška, između ostalog, stoji navedeno da je Ivan Sokač: „Organizirao grupu s fašističkim ciljevima radi vršenja zločina protiv naroda i države, prebacivao nove članove među teroriste, te se pokušao pridružiti terorističkim bandama.“⁸ Danas je teško točno utvrditi u kojoj mjeri i je li uopće Ivan Sokač bio odgovoran za postupke koji su mu stavljeni na teret. Očevim odlaskom u zatvor u bitnom je promijenjeno djetinjstvo djevojčice Dubravke, koja je do svoje desete godine morala odrastati bez prisutnosti oca.

Nakon očeva odlaska u zatvor, Dubravka i njezina majka Olga preselile su se u Pakrac. Majka se zaposlila kao knjigovotkinja u nekom trgovačkom poduzeću, pa je mala Dubravka najviše vremena provodila s bakom. Prilikom našeg razgovora Dubravka se prisjetila majčinih suza kada joj je njezin suprug i Dubravkin otac rekao neka čuvarima zatvora kaže da je osuđen zbog kriminalnih radnji jer su kriminalci mogli provoditi deset minuta duže sa svojim suprugama i djecom u odnosu na političke zatvorenike. „Često smo tati slali pakete, a on bi to sve podijelio s drugim zatvorenicima“, prisjetila se Dubravka kada smo razgovarali o toj najžalosnijoj priči iz njezina djetinjstva te je nastavila: „Moj tata je bio vrlo pobožan čovjek i nikada nije dijelio ljude po nacionalnoj ili nekoj drugoj pripadnosti. Jako je volio glazbu i svirao je sve instrumente, osim violine. Završio je gimnaziju i na trećoj godini napustio studij prava. Bio je čovjek širokog pogleda na zbivanja oko sebe“. Nakon nekog vremena od izlaska iz zatvora Ivan Sokač postao je šef računovodstva u nekoliko poduzeća. Kao uvjereni katolik Dubravkin otac bio je ekumenski orijentiran te je razvio veliko prijateljstvo sa srpskim pravoslavnim vladikom⁹, pakračkim

⁷ PADSŠ, OD, „Uvjerenje“, Republika Hrvatska, Ministarstvo pravosuđa, klasa: 730-11/99-06/1455, urbroj: 514-07-02/11-99-2., Zagreb, 14. 12. 1999.

⁸ PADSŠ, OD, fotokopija dokumenta, bez signatura.

⁹ Vladika, episkop ili arhijerej (biskup op. V. T.) u pravoslavnoj je Crkvi apsolutni upravitelj crkvene pokrajine koja se naziva eparhija (biskupija op. V. T.) Episkop jedini ima pravo vršiti rukopoloženje prezbitera (svećenika op. V. T.) i đakona te posvećenja svetoga mira (ulje op. V. T.) kojim se vrše svete tajne (sakramenti op. V. T.) miropomazanja (krizme op. V. T.) i jeleosvećenja (bolesničko pomazanje op. V. T.) Svećenici, monasi i vjernici dužni su se pokoravati naredbama te s njegovim blagoslovom

Emilijanom.¹⁰ Na Dubravku je vladika Emilijan ostavio dubok dojam „zbog svoje skromnosti, jednostavnosti i ljudske topline“.¹¹

Dubravka Sokač u Pakracu je završila gimnaziju te je maturirala 1962. godine.¹² Studij jednopredmetne arheologije završila je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i diplomirala 1967. godine.¹³ U Diplomi o završenom studiju drugog stupnja Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu stoji: „Dubravka Sokač rođena 6. listopada 1943. u Zagrebu, u Socijalističkoj Republici Hrvatskoj, završila je kao jedinstvenu cjelinu studij prvog i drugog stupnja u trajanju od osam semestara u ovom Fakultetu na Arheološkoj grupi, 7. listopada 1967. Filozofski fakultet utvrđuje, da je Dubravka Sokač udovoljila svim propisima o studiju drugog stupnja, postigla visoku stručnu spremu i stekla stručni naziv profesora arheologije...“¹⁴

Godine 1968. Dubravka Sokač zaposlila se u Muzeju Požeške kotline i bila je u toj ustanovi prvi arheolog, a od 1990. do 2004. bila je direktorica, odnosno ravnateljica Muzeja. U požeškom Muzeju radila je do odlaska u mirovinu 2009. godine, punih četrdeset godina.¹⁵

Kao direktorica, još u to vrijeme Muzeja Požeške kotline, dala je iscrpni intervju za *Požeški list* poznatom požeškom novinaru Ivanu Jakovini¹⁶. Tada je upozorila na ratno razaranje spomenika kulture tijekom Domovinskog rata. Istaknula je kako je ratni cilj agresora „uništiti sveukupna svjedočanstva koja potvrđuju nacionalni,

vršiti razne crkvene poslove. (*Pravoslavna veronauka povodom 2000 godina hrišćanstva*, 209-211; *Glosar religijskih pojmova*, 1999., 51).

¹⁰ Emilijan Marinović izabran je 1951. za pakračkog episkopa. Preminuo je 1981. i pokopan je u Sabornoj crkvi Svete Trojice u Pakracu. (S. Mileusić, 1996., 221).

¹¹ Dubravka Sokač Štimac, razgovor s autorom, Požega, 5. 11. 2013. Vrlo slične riječi koje se odnose na vladiku Emilijana upotrijebio je i poznati požeški liječnik Georgije Diklić u razgovoru s autorom ovoga rada. Naime, Georgije Diklić bio je bliski suradnik vladike Emilijana (potpredsjednik Eparhijskog savjeta).

¹² L. Ivančević Španiček, 2009., 63; ista, 2008., 171-172; Dubravka Sokač Štimac, razgovor s autorom, Požega, 9. 11. 2013.

¹³ Isto.

¹⁴ PADSŠ, OD, „Diploma“, Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, broj: 4411/1967., Zagreb, 2. studenoga 1967.

¹⁵ L. Ivančević Španiček, 2009., 63; ista, 2009., 171-172; M. Šperanda, 2009., 8-9; Dubravka Sokač Štimac, razgovor s autorom, Požega, 9. 11. 2013.

¹⁶ Ivan Jakovina rođen je 1934. godine u Lukavcu, Bosna i Hercegovina. Radio je kao učitelj u selima požeškoga kraja. Od 1962. godine bio je direktor Gradske knjižnice i čitaonice u Požezi (današnji naziv), a od 1965. bio je direktor, odnosno glavni i odgovorni urednik *Požeškog lista*. Kao novinar *Požeškog lista* radio je do odlaska u mirovinu 1993. godine. Bio je istaknuti sudionik Hrvatskog proljeća, odnosno Masovnog pokreta ili Maspoka. Nakon sloma Hrvatskog proljeća nije više bio glavni urednik *Požeškog lista* nego tehnički urednik. Pisao je za čitav niz časopisa i listova: *Večernji list*, *Jednota*, *Hrvatski planinar*, *Naše planine*, *Požeški pučki kalendar* i druge publikacije. Objavio je i knjigu *Fino i naopako Šijačijom i Svaštara malog Pajde*. Godine 2004. dobio je Nagradu grada Požege za životno djelo. Ivan Jakovina bio je pokretač i nositelj brojnih kulturnih događaja u Požezi. Preminuo je 2011. godine (J. Topić, 2012., 30). Ivan Jakovina bio je otac poznatog povjesničara Tvrtka Jakovine (op. V. T.).

kulturni i vjerski identitet hrvatskog naroda. Prema podacima Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu, do kraja lipnja 1992. godine, na hrvatskom tlu je uništeno 397 crkvenih objekata, 42 samostana, 10 groblja, 194 palače, 29 tvrđava, 187 vila i 10 arheoloških lokaliteta izuzetne kulturne vrijednosti.“ Dubravka Sokač Štimac naglasila je da su zaposlenici Muzeja najvredniji muzejski materijal pohranili izvan područja Općine zbog ratne opasnosti.¹⁷ Ratne 1992. požeški muzealci organizirali su jednu izložbu mjesečno. Treba spomenuti izložbu *Božić u požeškom kraju*, zatim izložbu koja tematizira poklade pod naslovom *Maske*. U povodu uskršnjih blagdana organizirana je izložba *Križ, muka i slava Kristova* sa 76 izloženih predmeta. U svibnju 1992. građani su mogli razgledavati izložbu *Pokloni požeškom Muzeju*. Krajem lipnja predsjednik Franjo Tuđman sa suradnicima posjetio je izložbu *Kulturno blago Zlatne doline*. Dubravka Sokač Štimac govorila je i o planovima u budućem radu Muzeja. Istaknula je i novu organizaciju prostora požeškog Muzeja: „Budući da smo skinuli dio stalnog izložbenog postava, mislimo na dio radničkog pokreta i NOB-e, potrebno je pristupiti koncepciji popune spomenutog prostora.“ U planu je bilo proširenje arheološkog dijela izložbenog postava, zatim srednjovjekovnog razdoblja i osmanskog perioda „s naglaskom na Požešku županiju poslije istjerivanja Turaka...“ Spomenula je i dvije prostorije za novi etnografski postav sa seoskom sobom u jednoj prostoriji, a druga bi trebala biti „posvećena Ivi Čakaliću, seljaku etnografu i umjetniku.“ Najavljena je i obnova izdavačke djelatnosti Muzeja, pa je u tom kontekstu direktorica spomenula stručni časopis *Vjesnik Muzeja Požeške kotline*. Dubravka Sokač Štimac podržala je ideju „o razdruživanju bivšeg Centra za kulturu i obrazovanje“. Navela je da su se požeški muzealci „opirali integraciji kulturnih ustanova s bivšim Narodnim sveučilištem, jer su znali da je to pogrešan korak“. Istaknut je korektan odnos s vlastima te da će se ta suradnja temeljiti na „stručnoj pomoći, posudbi predmeta ili nekoj drugoj suradnji, gdje po prirodi svoga posla možemo pomoći“. Prema riječima Dubravke Sokač Štimac „muzealci se nadaju da će nakon uređenja požeške i pleterničke Knjižnice i čitaonice, te zgrade Centra za kulturu s kazališnom dvoranom, doći na red i požeški Muzej“. Ovaj intervju govori o najvažnijim problemima i zbivanjima koja su vezana za Muzej početkom posljednjeg desetljeća 20. stoljeća. Mnogi od problema koje je navela Dubravka Sokač Štimac prisutni su i danas, poput slabih financijskih sredstava i neriješenog pitanja organizacije prostora.¹⁸

Tijekom mandata Dubravke Sokač Štimac od 1990. do 2004., osim gore navedenog, promijenilo se i ime Muzeja. Naime, Statutom mu je 1994. godine promijenjeno ime

¹⁷ Muzejski materijal o kojem je govorila Dubravka Sokač Štimac tada je pohranjen u Čakovcu (M. Šperanda, 2009., 8).

¹⁸ Sveobuhvatni planovi požeških muzealaca, *Požeški list*, 1. 10. 1992., 3.

te se Muzej više ne zove Muzej Požeške kotline nego Gradski muzej Požega. U povodu 70. godišnjice postojanja Muzeja 1994. godine organiziran je simpozij *Novija muzejska istraživanja u muzejima kontinentalne Hrvatske*. Godine 1995. profesor Mirko Tomašević poklonio je Muzeju svoju zbirku biljaka od koje je izrađen Prirodoslovni postav. Iste godine zbog potresa je narušena statika muzejskih zgrada, „pa je slijedila temeljita sanacija statike“. U razdoblju od 1995. do 2000., kako je navela Mirjana Šperanda u svom pisanom radu *Kronologija – 85. godišnjica Gradskog muzeja*, provedeni su „građevinski zahvati na sanaciji muzejskih zgrada“. Godinu dana kasnije „za potrebe izložbene djelatnosti Muzej je dobio prizemlje kuće Spitzer“. Iste godine vraćene su „evakuirana građa i inventarne knjige“. Godine 1997. u Muzej je primljena Dubravka Matoković na radno mjesto etnologa. Prema riječima Mirjane Šperande, tijekom 2001. godine „muzej je dobio ostatak prostorija na katu u zgradi u ulici Matice hrvatske br. 1. koje su i uređene“, zatim kamene konzole „sa Rudine uvrštene su u izložbu ‘Benediktinske opatije u Karpatskom bazenu’ u benediktinskoj opatiji u Panonhalmi u Mađarskoj“. Mirjana Šperanda navela je da su imovinsko-pravni odnosi onemogućavali radove na muzejskim zgradama. U mandatu Dubravke Sokač Štimac, točnije 2003. „stalni (privremeni) postav je premješten na kat u tri prostorije u novouređeni prostor“. Mirjana Šperanda smatra da je ovaj premještaj važan „zbog preventivne zaštite reprezentativne građe koja se nalazila u postavu, a time su značajno poboljšani uvjeti rada djelatnika“. ¹⁹

Kakva je bila izdavačka i izložbena djelatnost tijekom ravnateljskog mandata Dubravke Sokač Štimac od 1990. do 2004. godine? Iako je u navedenom razgovoru za *Požeški list* iz 1992. godine najavila, kako je gore navedeno, nastavak izlaženja *Vjesnika Muzeja Požeške kotline*, novi broj izašao je tek 2009. godine pod naslovom *Vjesnik Gradskog muzeja Požega* 6. U ravnateljskom mandatu Dubravke Sokač Štimac organizirana je jedna izložba s arheološkom tematikom pod naslovom *U susret Kaptolskim kneževima* (2003.) koju su organizirali Dubravka Sokač Štimac i dr. sc. Hrvoje Potrebica. ²⁰

Od 1987. godine Dubravka Sokač Štimac u zvanju je muzejske savjetnice. U Rješenju Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu te Muzejskog savjeta Hrvatske, između ostalog, navedeno je: „Stručna komisija za ocjenu stručnih i znanstvenih radova u muzejskoj struci, osnovana odlukom Muzejskog savjeta Hrvatske, na svojoj sjednici koja je održana 6. srpnja 1987. godine ocjenjujući stručne i znanstvene radove Dubravke Sokač Štimac, višeg kustosa Centra za kulturu i obrazovanje – Muzeja Požeške kotline, ocijenila je da je kandidat u smislu odredbi člana 38. Zakona o muzejskoj djelatnosti obujmom i kvalitetom stručnih

¹⁹ M. Šperanda, 2009., 8-9.

²⁰ L. Ivančević Španiček i T. Pajker Engelman, 2009., 55-56.

i znanstvenih radova ispunio uvjete za stručno zvanje muzejskog savjetnika...“²¹ Zvanje muzejske savjetnice svakako puno govori o stručnim kompetencijama Dubravke Sokač Štimac koje su se manifestirale provođenjem zaštitnih, probnih i sistematskih arheoloških istraživanja, postavljanjem muzejskih izložbi, pisanjem i objavljivanjem znanstvenih i stručnih radova.

Dubravka Sokač Štimac bila je vanjska suradnica Instituta za arheologiju, članica Hrvatskog arheološkog društva, povjerenica Republike Hrvatske za zaštitu spomenika kulture za Požegu i požeški kraj, dugogodišnja tajnica Muzejskog društva Slavonije i Baranje, tajnica požeškog Ogranka Matice hrvatske, članica Društva za hrvatsku povjesnicu, jedan od utemeljitelja i članica Inicijativnog odbora za osnivanje Povijesnog društva Požega.²²

Bila je voditeljica zaštitnih, probnih i sustavnih arheoloških istraživanja na prapovijesnim lokalitetima u Zarilcu, Požegi, Jakšiću i Migalovcima, zatim na rimskim nalazištima u Tekiću, Velikoj, Soboštini, Imrijevcima, Vetovačkim livadama, Požegi i Grabarju te na lokalitetima iz razdoblja srednjeg vijeka u Rudini, Kaptolu, Ivandolu, Brestovcu, Dolcu, Stražemanu, Klisi i Požegi. Sudjelovala je u arheološkim iskapanjima u Vinkovcima, Vučedolu, Batini, Slavenskom Brodu, Pakracu, Kusonjama, Voćinu i okolici Zagreba.²³

Dubravka Sokač Štimac održala je zapažena izlaganja koja se odnose na arheološke nalaze s područja Požeške kotline na znanstvenim i stručnim skupovima na Bledu, u Zagrebu, Osijeku, Vinkovcima, Vukovaru, Požegi, Velikoj, na Zvečevu, u Beogradu i Ohridu.²⁴

Tijekom svoga radnog vijeka organizirala je i postavila devet arheoloških izložbi²⁵ i sudjelovala u organizaciji 35 kompleksnih izložbi.²⁶

Prema podacima koje je objavila Kornelija Minichreiter, Dubravka Sokač Štimac do 2010. je godine objavila 76 pisanih radova u znanstvenim, stručnim i novinskim publikacijama poput *Arheološkog pregleda*, *Izdanja Hrvatskog arheološkog*

²¹ PADSŠ, OD, „Rješenje“, Socijalistička Republika Hrvatska, Komitet za prosvjetu, kulturu i fizičku i tehničku kulturu, Muzejski savjet hrvatske, broj: 2104/1-1987., Zagreb, 6. srpnja 1987.

²² Sinteza: L. Ivančević Španiček, 2009., 63; ista, 2008., 171-172; Dubravka Sokač Štimac, razgovor s autorom, 9. 11. 2013; V. Tadić, 2013., 76.

²³ Dubravka Sokač Štimac, razgovor s autorom, Požega, 9. 11. 2013.

²⁴ Isto.

²⁵ Za potrebe ovoga rada, na zamolbu autora, Dubravka Sokač Štimac napisala je popis arheoloških izložbi koje je organizirala i postavila tijekom svoga radnog vijeka: *Prahistorijski ratnički grobovi iz Kaptola*, (1971.), u suradnji s Arheološkim muzejom u Zagrebu, *Arheološko blago Požeške kotline*, (1979.), *Prethistorijska, rimska i srednjovjekovna keramika u Požeškoj kotlini*, (1984.), *Predmeti iz zbirke Muzeja Požeške kotline-arheološki odjel*, (1985.), *Rudina – arheološka istraživanja* (1986. i 1987.), *U susret kaptolskim kneževima*, (2003.) u suradnji sa Arheološkim zavodom Filozofskog fakulteta u Zagrebu, *Tekić – rimsko groblje i naselje*, (2005.) *Rimske kupke u Tekiću* (rezultati arheoloških istraživanja 2006., a izložba je postavljena 2007.).

²⁶ L. Ivančević Španiček i T. Pajkr Engelman, 2009., 56-59.

društva, Obavijesti Hrvatskog arheološkog društva, Hrvatskog arheološkog godišnjaka, Vijesti muzealaca i konzervatora Hrvatske, Muzeologije, Osječkog zbornika, Glasnika slavonskih muzeja, Požeškog zbornika, Vjesnika Muzeja Požeške kotline, Vjesnika povijesnog društva Slavonska Požega, Zlatne doline – zbornika radova Požeštine, Maslačika, Požeškog lista, Traženja – časopisa za književnost, kulturu i društvena pitanja i Požeškog pučkog kalendara²⁷. Treba spomenuti da je Dubravka Sokač Štimac autorica četiri kataloga izložbi: *Arheološko blago Požeške kotline* (Slavonska Požega, 1979.), *Prehistorijska, rimska i srednjovjekovna keramika u Požeškoj kotlini* (Slavonska Požega, 1983.), kataloške jedinice 164-167 za izložbu *Od nepobjedivog sunca do sunca pravde – rano kršćanstvo u kontinentalnoj Hrvatskoj* (Zagreb, 1994). te kataloške jedinice 41-68 za izložbu *Stotinu kamenčića izgubljenoga raja – romanička skulptura u muzejima i zbirkama između Save i Drave* (Zagreb, 2007.)²⁸. Bila je i suradnica *Požeškog leksikona*, u kojem je napisala dvije bibliografske jedinice „Arheološki nalazi“ i „Rudina“. Radove je publicirala i u nekoliko monografija poput „Noviji arheološki nalazi u Požeškoj kotlini“ u kapitalnoj monografiji *Požega 1227-1977.*, „Arheološka iskapanja na Rudini“ u *Benediktinska opatija sv. Mihovila Rudina* i „Arheološki nalazi u požeškom kraju“ u *Kulturna baština Požege i Požeštine*. U *Radovima Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Požegi 2* objavljen joj je 2013. izvorni znanstveni rad pod naslovom „Prva sustavna znanstvena istraživanja u Rudini“.²⁹ Gore navedeni podatak iz članka Kornelije Minichreiter treba korigirati. Naime, Dubravka Sokač Štimac do 2010. je godine objavila znatno više pisanih radova nego što ih je navela Kornelija Minichreiter, koja je u bibliografiji Dubravke Sokač Štimac navela samo jedan članak što ga je objavila u *Požeškom listu*, a pregledom brojeva *Požeškog lista* od 1969. do 1988. autor ovoga rada pronašao je ukupno 23 članka Dubravke Sokač Štimac. Prema tome, Dubravka Sokač Štimac objavila je najmanje 99 pisanih radova do 2010., kada je Kornelija Minichreiter objavila svoj, inače hvalevrijedan, rad „Bibliografija radova Dubravke Sokač Štimac“ u *Glasniku slavonskih muzeja*.³⁰ Nakon 2010. Dubravka Sokač Štimac, osim navedenog članka „Prva sustavna znanstvena istraživanja u Rudini“ koji je objavljen u *Radovima Zavoda za umjetnički rad u Požegi 2* iz 2013. godine, publicirala je četiri teksta u *Požeškom pučkom kalendaru*: „Nalazi u Voćinu“, *Požeški pučki kalendar 2011.*, (Požega, prosinac 2010.) 112-113; „Kršćanstvo u rimsko doba u požeškom kraju“, *Požeški pučki kalendar 1012.*, (Požega, prosinac 2011.), 86-88; „Novi arheološki nalazi u Velikoj“, *Požeški pučki kalendar 2013.*, (Požega, prosinac 2012.) 114-115; „Probna istraživanja na Starom gradu u Velikoj“, *Požeški pučki kalendar 2014.*, (Požega, prosinac 2013.) 87-88.

²⁷ K. Minichreiter, 2010., 120-122.

²⁸ Isto, 120-122.

²⁹ D. Sokač Štimac, 2013., 1-25.

³⁰ Razumljivo je da Korneliji Minichreiter nisu dostupne lokalne požeške tiskovine poput *Požeškog lista* pa nije neobično izostavljanje radova Dubravke Sokač Štimac koje je tamo publicirala.

Prema tome, iz svega navedenog proizlazi da je Dubravka Sokač Štimac objavila ukupno najmanje 104 pisana rada. Pitanje bibliografije Dubravke Sokač Štimac još je otvoreno jer je za utvrđivanje konačnog broja pisanih radova potrebno pregledati svu lokalnu periodiku do 2014. godine.

Zbog predanog rada i velikog doprinosa razvoju arheologije Požeške kotline, Dubravka Sokač Štimac dobila je Nagradu grada Požege za životno djelo 1997. godine,³¹ a godinu dana kasnije hrvatski predsjednik dr. sc. Franjo Tuđman odlikovao ju je Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića.³² Dobila je Godišnju nagradu Povijesnog društva Požege za 2013. godinu. Tim povodom održan je prigodni okrugli stol, u organizaciji Povijesnog društva Požege, na temu *Dubravka Sokač Štimac i arheologija Požeške kotline. U povodu 70. rođendana Dubravke Sokač Štimac održan je skup na kojemu su sudjelovali*: Marijana Matijević, Viktorija Ciganović, dr. sc. Kornelija Minichreiter, Jesenka Miškov, dr. sc. Vladimir Peter Goss, Zlatko Uzela te moderator Goran Đurđević. Uvodno izlaganje o životu i radu Dubravke Sokač Štimac održao je Vinko Tadić, a završno izlaganje o antropologiji Požeške kotline Marijana Kljajić.³³

Tijekom dugogodišnjeg rada u požeškom muzeju Dubravka Sokač Štimac ostvarila je suradnju s mnogim istaknutim pojedincima i ustanovama iz kulturnog, vjerskog i političkog života grada Požege poput požeških gradonačelnika, franjevac, prvog požeškog biskupa dr. sc. Antuna Škvorčevića i drugih. Posebno treba istaknuti njezinu dugogodišnju suradnju s biskupom i dobrotvorom dr. sc. Đurom Kokšom³⁴, kojega se rado prisjeti i danas. Dubravka voli istaknuti da je biskup Kokša bio dobronamjeren čovjek, zahvalan sugovornik i svestrano obrazovan intelektualac koji je bio posebno osjetljiv za probleme kulture. S biskupom Kokšom najviše je surađivala tijekom iskapanja benediktinske opatije u Rudini. Naime, biskup Đuro Kokša izdvojio je novčana sredstva za provedbu sistematskih arheoloških iskapanja u Rudini 80-ih godina prošlog stoljeća. Prema riječima Dubravke Sokač Štimac,

³¹ L. Ivančević Španiček, 2009., 63.

³² Dubravka Sokač Štimac pokazala je ovo odlikovanje i ukaz o odlikovanju autoru ovoga članka.

³³ M. Matijević, 2013. (dostupno na: <http://www.arheologija.hr/?p=5790>, posjećeno: 18. travnja 2014.). Materijale s navedenog okruglog stola Povijesno društvo Požege namjerava publicirati u obliku monografije do kraja 2014. godine. Budući da je monografija u nastajanju, autor je pregledao samo neke dijelove.

³⁴ Đuro Kokša, biskup i dobrotvor. Studij teologije i crkvene povijesti završio je u Rimu, doktorirao je 1951. godine. Bio je rektor Hrvatskog zavoda svetoga Jeronima u Rimu od 1959. do 1979. godine, a biskup je postao 1978. godine; imenovan je na dužnost pomoćnoga zagrebačkog biskupa. Napisao je i objavio čitav niz povijesnih i književnih studija, a sastavio je i nekoliko antologija duhovne poezije. Treba spomenuti da je Đuro Kokša sakupio i vrijednu zbirku likovnih djela starih i suvremenih autora (*Hrvatski leksikon*, I. svezak, A-K, 1996., s. v. Kokša, Đuro, 611; *Hrvatska enciklopedija*, svezak 6, Kn-Mk, 2004., s. v. Kokša, Đuro, 33; *Hrvatski biografski leksikon*, svezak 7, Kam-Ko, 2009., 493-494).

tadašnji direktor Centra za kulturu i obrazovanje profesor Nikola Cvjetković³⁵ uvjerio je tadašnju lokalnu političku elitu da odobre novčanu donaciju biskupa Đure Kokše. Dubravka Sokač Štimac u našem je razgovoru navela kako je Cvjetkovićeve intervencija bila ključna, jer su „od strane jednog dijela političkih dužnosnika postojali otpori ideološke naravi koje je profesor Nikola Cvjetković uspio suzbiti“. Arheološko iskapanje benediktinske opatije u Rudini tada je bio najveći arheološki pothvat u Jugoslaviji. U isto vrijeme, tijekom arheoloških istraživanja beogradskog Kalemegdana, sudjelovalo je manje radnika u odnosu na istraživanja benediktinske opatije u Rudini. Prema riječima Dubravke Sokač Štimac, tijekom arheoloških istraživanja benediktinske opatije u Rudini, sudjelovalo je osamdeset radnika. Mnogi ugledni hrvatski arheolozi surađivali su s Dubravkom Sokač Štimac, a ponajviše dr. sc. Danica Pinterović, Mirko Bulat i dr. sc. Kornelija Minichreiter.³⁶

Tijekom istraživanja problematike koja je tretirana u ovom pisanom radu autor je razgovarao s dvanaest ljudi,³⁷ kolega arheologa, pojedinih građana, suradnika, prijatelja Dubravke Sokač Štimac. Svi oni istaknuli su dva nezaobilazna aspekta kada govorimo o njezinu djelovanju. Naime, svi sugovornici spomenuli su strast koja je Dubravku nosila u gotovo svemu što je radila, a posebno kada je riječ o arheološkim istraživanjima. Drugi aspekt odnosi se na Dubravkinu pažnju prema korisnicima koji su dolazili u Muzej. Svakoga je strpljivo poslušala, primala materijal koji su građani donosili, davala mišljenje i savjete.³⁸ Ljudi su rado navraćali, interesirali se o tijeku iskapanja, nalazima, postavljali pitanja i uvijek se osjećali dobrodošlima u Muzej Požeške kotline, odnosno danas Gradski muzej Požega. Zanimljivo je da nema nikakvih odstupanja u odnosu na Dubravku Sokač Štimac s obzirom na nacionalnu

³⁵ Nikola Cvjetković, rođen 1934. u Pribudiću kod Gračaca, bio je učitelj razredne nastave, diplomirao je na Višoj pedagoškoj školi u Beogradu i stekao zvanje nastavnika srpsko-hrvatskog jezika, a studij pedagogije završio je u Rijeci i stekao zvanje profesora pedagogije. Bio je upravitelj Narodnog sveučilišta u Slavonskoj Požegi, a kasnije direktor Centra za kulturu i obrazovanje u Slavonskoj Požegi, te predsjednik Socijalističkog saveza radnog naroda Hrvatske, Zajednice općina Osijek. Bio je lektor i suradnik *Požeškog lista*, urednik, suradnik i lektor *Požeškog zbornika* i *Traženja*. Nikola Cvjetković preminuo je u Požegi 2004. godine (N. Cvjetković i M. Njegovanović Pega, 2007., 106-107).

³⁶ Dubravka Sokač Štimac, razgovor s autorom, Požega, 4. 12. 2013.

³⁷ Viktorija Ciganović, Georgije Diklić, Goran Đurđević, Jovan Lukić, Milan Lukić, Željko Lukić, Marijana Matijević, Dubravka Matoković, dr. sc. Kornelija Minichreiter, Marija Radonić, Borivoj Zarić, mr. sc. Juraj Zelić.

³⁸ O Dubravkinu karakteru svjedoči Jesenka Miškiv, arheologinja iz Muzeja Brodskog Posavlja: „Koristim prigodu da danas ovdje spomenem jedan zanimljiv događaj: Naime, 1999. g. pronađena je rimska vojnička diploma iz 71. g. pos. Krista. Diploma je sa šljunčare u Slavonskom Šamcu zajedno sa savskim pijeskom i šljunkom dospjela na jedno gradilište u Nijemcima kraj Vinkovaca. Radnik koji je pronašao diplomu bio je iz požeškoga kraja, i on ju je, na svu sreću, odnio u požeški Muzej. Kolegica Dubravka je pročitavši natpis odmah shvatila da je riječ o diplomi koja se odnosi na Slavonski Brod i uputila nalaznika u Muzej Brodskog Posavlja. Ovaj važan epigrafski spomenik ima iznimno značenje za našu arheološku znanost a posebno za povijest Broda, jer se na diplomi prvi put nailazi na antički naziv grada *Marsonia*, odnosno izvorno *Marsunmia*.“ (J. Miškiv, 2014.).

i vjersku pripadnost te politička uvjerenja sugovornika. Lidija Španiček Ivančević u svojem je članku „Dubravka Sokač Štimac – arheologinja i muzejska savjetnica“, između ostalog, zapisala: „U požeškom kraju bilo bi teško biti arheolog da Dubravka nije imala mnogo suradnika koje je stekla svojom komunikativnošću. Suradnici su joj bili brojni stanovnici Požege i požeškog kraja, profesori i učenici, šumari i vojska, zatvorenici i policija, seljani i građani i mnogi drugi. Njena skromnost držala ju je u požeškom muzeju četrdeset godina, ostala je požeška arheologinja i muzealka koja se borila s mnogo strpljenja sa svime.“³⁹

Povijesni kontekst u kojem je djelovala Dubravka Sokač Štimac iznimno je kompleksan, od liberalnih strujanja tijekom druge polovice 60-ih, preko Hrvatskog proljeća, zatišja, ali i modernizacijskih procesa te snažnog rasta životnog standarda građana Požege tijekom 70-ih godina prošlog stoljeća, ekonomske i političke krize tijekom 80-ih godina, zatim Domovinskog rata od 1991. do 1995. godine, a u Požegi je jedna autoritarna politička elita smjenjivala drugu, od sloma Hrvatskog proljeća, političkih promjena 1990. i dolaska na vlast Hrvatske demokratske zajednice, a kasnije Socijaldemokratske partije. U takvim okolnostima nije bilo lako raditi na razvoju kulturnog života grada Požege jer su pokušaji političkih utjecaja na kulturu, pa tako i rad Muzeja Požeške kotline, odnosno Gradskog muzeja Požega, bili snažni. Dubravka Sokač Štimac uspješno je izbjegavala politizaciju kulture i tako zadržala visok profesionalni standard u svome radu. U našem posljednjem razgovoru koji smo vodili na temu njezina djelovanja u Požegi, između ostalog, rekla je: „Kao arheologinja trudila sam se odgovorno raditi svoj posao. Nikada nisam imala nikakve političke ambicije niti sam se uopće bavila politikom pa je i mene politika ostavljala na miru. Na svu sreću, bavila sam se razdobljima koja u ideološkom smislu nisu bila interesantna za razliku od suvremene povijesti koja je ponekad bila ideologizirana. Bilo je pokušaja političkih intervencija u rad našeg Muzeja, ali mi u Muzeju smo nalazili rješenja koja nisu dovodila u pitanje naš profesionalni dignitet.“⁴⁰

Na pitanje autora ovoga članka kako su političke promjene 1990. utjecale na njezin rad Dubravka Sokač Štimac odgovorila je: „Tada sam postala direktorica, odnosno ravnateljica Muzeja, ali, osim nove dužnosti i više obaveza, ništa se bitno nije promijenilo. I dalje sam radila svoj posao kao i ranije. Odnos novih vlasti prema Muzeju bio je sličan kao i ranije.“⁴¹ Kada je riječ o njezinu statusu kao žene, odgovara: „Od početka moga radnog vijeka pa sve do mirovine, žene u Požegi imale su značajnu ulogu u kulturi i prosvjeti, ali nisu bile superiorne u odnosu na muškarce. U politici su, uz nekoliko iznimaka, vodeću ulogu imali muškarci. Kao

³⁹ L. Ivančević Španiček, 2009., 63.

⁴⁰ Dubravka Sokač Štimac, razgovor s autorom, Požega, 4. 12. 2013.

⁴¹ Isto.

žena nisam se osjetila diskriminiranom. Kada me ovo pitate, željela bih naglasiti da su u radu našega Muzeja žene odigrale ključnu ulogu od polovice sedamdesetih pa do danas. Posljednje četiri direktorice, odnosno ravnateljice bile su žene, Eleonora Geber, a nakon nje Mirjana Šperanda, onda ja pa Maja Žebčević Matić i opet Mirjana Šperanda koja je bila ravnateljica Muzeja u vrijeme moga odlaska u mirovinu 2009. godine.“ Mogućnosti stručnog usavršavanja i sredstva izražavanja tijekom radnog vijeka Dubravke Sokač Štimac bili su, prema njezinim riječima „jednako dostupni za žene i muške osobe“. ⁴² Kada je u pitanju mogućnost napredovanja Dubravkinih kolegica i kolega koji su bili članovi Saveza komunista i onih koji nisu, Dubravka je odgovorila: „S obzirom na napredovanje u struci imali smo jednake mogućnosti, ali kolege i kolegice koji su bili članovi Saveza komunista puno lakše su mogli postati direktori ustanove.“ ⁴³ Dakako, na temelju navedenih podataka i stavova koje je iznijela Dubravka Sokač Štimac ne možemo izvoditi opće zaključke o položaju žena tijekom posljednje trećine 20. stoljeća u Požegi. Ti i slični problemi ostaju predmet nekih budućih znanstvenih istraživanja.

Dubravka Sokač Štimac bila je u pravu kad je rekla da su žene „odigrale ključnu ulogu“ u radu Muzeja. Analizom pisanog rada Mirjane Šperande „Kronologija - 85. obljetnica Gradskog muzeja“ može se lako izvesti zaključak kako su žene „odigrale ključnu ulogu“ u radu te kulturne ustanove. Naime, sve direktorice, odnosno ravnateljice, nakon 1975. bile su žene (Eleonora Geber od 1975. do 1981., Mirjana Šperanda kao voditeljica Radne jedinice za muzejsko-galerijsku djelatnost od 1981. do 1990., Dubravka Sokač Štimac od 1990. do 2004., zatim Maja Žebčević Matić od 2004. do 2009., a tada je na dužnost ravnateljice Gradskog Muzeja Požega izabrana Mirjana Šperanda). ⁴⁴ Što se tiče strukture zaposlenika, u razdoblju od 1975. do 2009. u radni odnos primljeno je ukupno 14 zaposlenika, od toga 11 žena i 3 muškarca. ⁴⁵ Za neka buduća istraživanja ostaje ispitati uzroke tolike prisutnosti žena u radu Gradskog muzeja Požega. ⁴⁶ Je li Muzej imao ulogu uporišta u borbi za ravnopravnost žena ili naprosto nije bilo kvalificiranih muških osoba kad su se otvarala nova radna mjesta u Muzeju Požeške kotline, odnosno Gradskom muzeju Požega? Možda su posrijedi i neki drugi razlozi? Kakvo je bilo stanje, s obzirom na to pitanje, u drugim kulturnim ustanovama grada Požege? U svakom slučaju može se izvesti zaključak da su žene u posljednjih četrdeset godina odigrale presudnu ulogu u radu Muzeja,

⁴² Isto.

⁴³ Isto.

⁴⁴ M. Šperanda, 2009., 6-9. Prema saznanjima autora, primljeno je još dvije žene i jedan muškarac.

⁴⁵ Isto.

⁴⁶ Trend „prevlasti“ žena u Gradskom muzeju Požega nastavljen je i u razdoblju 2009. – 2014., kada je u Muzej primljeno najmanje pet žena i jedan muškarac.

pa su, prema tome, zaslužne za razvoj kulturnog života grada Požege u aspektu koji se odnosi na njihovu djelatnost.

„Kakva je Požega bila krajem 60-ih godina i tijekom 70-ih, a kakva je danas? Uočavate li nekakve promjene od Vašeg dolaska u Požegu do danas?“ – Na navedena pitanja Dubravka Sokač Štimac odgovorila je: „Tijekom sedamdesetih se puno putovalo. Posebno mi je ostalo u sjećanju putovanje u Pariz 1971. jer su tamo bile izložene rudinske glave na izložbi 'Umjetnost na tlu Jugoslavije'. Muzejski dokumentacijski centar je, sedamdesetih i osamdesetih, organizirao brojna putovanja, ali i naš Muzej i druge ustanove i organizacije u Požegi. Putovali smo u Rim, Napulj, London, Izrael... Posjetili smo desetak europskih država. U sedamdesetima i osamdesetima se mnogo gradilo u Požegi. Izgrađen je Babin Vir i Sajmište, nekoliko škola i drugih zgrada. Ljudi su radili, a 1991. izbio je Domovinski rat i mnogo toga je stalo. Pa ipak, i tijekom Domovinskog rata kulturni život je i dalje išao svojim tijekom: organizirane su brojne izložbe, predavanja, razni susreti. Mislim da je u razdoblju od kraja šezdesetih, tijekom sedamdesetih i osamdesetih te u devedesetima bilo više kulturnih sadržaja u odnosu na prvo desetljeće 21. stoljeća.“⁴⁷ Te zanimljive riječi Dubravke Sokač Štimac mnogo govore o nekim važnim aspektima života i razvoja grada Požege. Dakako, potrebno je provesti relevantna znanstvena istraživanja svakodnevica i kulturnog života u Požegi u navedenom razdoblju te vidjeti u kojoj su mjeri rezultati kompatibilni s navodima Dubravke Sokač Štimac.

Biografija Dubravke Sokač Štimac neće biti potpuna ako se izostavi njezin svjetonazor i identitet. Radi se o osobi koja je od najranijeg djetinjstva odgajana po načelima tradicionalnih katoličkih vrijednosti, a to je obitelj, marljivost, skromnost, spremnost na žrtvu⁴⁸, ali i nepovjerenje prema promjenama. Nacionalna pripadnost bitan je aspekt njezina identiteta. Dubravka Sokač Štimac osoba je konzervativnih pogleda na svijet u kojem živi i u tome je autentična, ali i dobronamjerna prema ljudima koji ne dijele njezin sustav vrijednosti. To su zapažanja autora ovoga rada na temelju razgovora s Dubravkom Sokač Štimac.

Danas je Dubravka Sokač Štimac aktivna umirovljenica i gotovo svakodnevno surađuje s mladim kolegama arheolozima, pomaže im savjetima, sugerira i posuđuje literaturu te sudjeluje u svim događanjima koja organiziraju Povijesno društvo Požege i Matica hrvatska – Ogranak u Požegi.⁴⁹ Nakon odlaska u mirovinu,

⁴⁷ Dubravka Sokač Štimac, razgovor s autorom, Požega, 4. 12. 2013.

⁴⁸ Jesenka Miškin svjedoči: „Svoju veliku nesebičnost i ljudskost Dubravka je pokazala u vrijeme Domovinskoga rata. Naime, kada su djeca iz Broda morala biti izmještena 1992. godine, Dubravka je primila moju kćerku k sebi, koja je cijelo prvo polugodište polazila 6. razred osnovne škole u Požegi, na čemu sam joj neizmjereno i doživotno zahvalna.“ (J. Miškin, 2014.).

⁴⁹ Viktorija Ciganović, razgovor s autorom, Požega, 11. 5. 2014; Goran Đurđević, razgovor s autorom, Požega, 30. 4. 2014; Marijana Matijević, razgovor s autorom, Požega, 8. 5. 2014.

Dubravka Sokač Štimac vodila je zaštitna arheološka istraživanja oko crkve svete Marije u Voćinu, Staroga grada i crkve svetoga Augustina u Velikoj, a sudjelovala je u arheološkim istraživanjima srednjovjekovnog lokaliteta Odolja u Ivandolu. Dubravka Sokač Štimac dovršava monografiju o srednjem vijeku Požeške kotline zajedno s prof. dr. sc. Vladimirom Peterom Gossom i mr. sc. Vjekoslavom Jukićem.⁵⁰

Zaključak

Dubravka Sokač Štimac odigrala je u razdoblju od 1968. do 2009. ključnu ulogu u poznavanju i razvoju arheologije Požeške kotline te tome dala bazični doprinos. Svojim radom stvorila je pretpostavke za nova istraživanja i spoznaje. S obzirom na ukupne rezultate njezina rada moguće je izvesti zaključak da je bila predana, gotovo posvećena, istraživanju kompleksnih problema vezanih uz područje kojim se bavila. Riječ je o arheologinji koja je ostavila dubok trag u poznavanju materijalne kulture koju su ljudi stvarali u prapovijesti, antičkom razdoblju i srednjem vijeku. Dakle, njezina ekspertiza pokriva gotovo sve aspekte arheologije jednoga specifičnog prostora. Ovom prilikom nećemo ulaziti u metodološku valorizaciju njezina rada, pa ovo pitanje ostaje za neka buduća istraživanja. Ovdje treba posebno istaknuti njezinu uspješnu komunikaciju s građanima koji su posjećivali Muzej te je na taj način kultura, u segmentu koji se odnosi na rad Muzeja, dijelom zasluga i Dubravke Sokač Štimac, te je postala dostupna široj društvenoj zajednici i stavljena je njoj u službu. U svakom slučaju, iz ovog biografskog rada može se lako utvrditi da znanstveni i stručni rad Dubravke Sokač Štimac predstavlja bitan segment ukupne suvremene kulturne povijesti, ali i povijesti žena u Požeškoj kotlini. Ovaj rad nije i ne može biti konačna riječ o životu i radu Dubravke Sokač Štimac, ali može poslužiti kao važno polazište u istraživanju i vrednovanju ukupnih postignuća i uloge Dubravke Sokač Štimac. Zbog svega što je navedeno u ovom pisanom radu, Dubravka Sokač Štimac zaslužuje dostojno mjesto u kulturi sjećanja svojih suvremenika, ali i generacija koje dolaze. Njezina predanost radu može poslužiti kao uspješan model identifikacije mladim ljudima bez obzira na njihovu struku.

Autoritarni sustavi i kompleksne političke prilike u kojima se našla tijekom svoga radnog vijeka nisu je u bitnome ometale u njezinu radu na istraživanju materijalne kulture Požeške kotline. S obzirom na okolnosti koje ponekad nisu išle u prilog njezinim nastojanjima, postignuća koja je ostvarila treba dodatno vrednovati. Zbog tih postignuća, kojima je zadužila požeški kraj, njezino ime ostat će zapisano u suvremenoj kulturnoj povijesti Požeške kotline uz imena istaknutih žena čije je djelovanje vezano uz ovaj dio Slavonije.

⁵⁰ Dubravka Sokač Štimac, razgovor s autorom, Požega, 21. 4. 2014.

Izvori i literatutra

Izvori

PADSŠ, OD – Privatni arhiv Dubravke Sokač Štimac, osobni dokumenti – bez arhivskih oznaka.

Sveobuhvatni planovi požeških muzealaca, *Požeški list*, 1. 10. 1992., 3.

Monografije i članci

Cvjetković, Nikola i Miodrag Njegovanović Pega, *Kad se dignu kuka i motika – Fra Luka Ibrišimović i Turci u Požeškoj kotlini*, Požega, Hrvatsko planinarsko društvo „Sokolovac 1898.“, 2007.

Ivančević Španiček, Lidija, Dubravka Sokač Štimac – arheologinja, muzejska savjetnica – četrdeset godina rada u Gradskom Muzeju u Požegi, *Požeški pučki kalendar 2009.*, Požega, prosinac 2008, 171-172.

Ivančević Španiček, Lidija, Četrdeset godina rada u Gradskom muzeju u Požegi – Dubravka Sokač Štimac arheologinja i muzejska savjetnica, *Vjesnik Gradskog muzeja Požega 6*, Požega, 2009a, 62-63.

Ivančević Španiček, Lidija i Engelmann Pajkr, Tatjana, Izložbena djelatnost Gradskog muzeja Požega od 1986. do 2009., *Vjesnik Gradskog muzeja Požega 6*, Požega, 2009b., 46-59.

Matijević, Marijana, Sedam desetljeća života vodeće požeške arheologinje Dubravke Sokač Štimac (dostupno na: <http://www.arheologija.hr/?p=5790>, posjećeno: 18. travnja 2014.).

Mileusnić Slobodan, Pogovor (1930-1955), *Spomenica o srpskom pravoslavnom vladičanstvu pakračkom*, Beograd, Muzej Srpske Pravoslavne Crkve, 1996., 221-223. (sa svim pravopisnim pogreškama op. V. T.).

Minichreiter, Kornelija, Bibliografija radova Dubravke Sokač Štimac, *Glasnik slavonskih muzeja*, Broj 6 (61), God. XXIX./2010., 120-122.

Miškiv, Jesenka, *Okrugli stol Dubravka Sokač Štimac i arheologija Požeške kotline. Povodom 70. rođendana Dubravke Sokač Štimac*, ur. Goran Đurđević, Požega, 2014. (u tisku).

Pravoslavna veronauka povodom 2000 godina hrišćanstva, Drugo ponovljeno izdanje, Beograd, izdaju episkopi Srpske pravoslavne crkve.

Pavlica, Dane, *Sa Papuka sa planine*, Slavonska Požega, Predsjedništvo Općinske konferencije SOH-a Slavonska Požega, 1969.

Pavlica, Dane, *Sa Papuka sa planine*, Slavonska Požega, Savez udruženja boraca Narodnooslobodilačkog rata – Općinski odbor Slavonska Požega, 1974.

Pavlica, Dane, *Anegdote NOB*, Slavonska Požega, Općinski odbor SUBNOR-a, 1979.

- Pavlica, Dane, *Partizanske škole na Papuku*, Zagreb, NIRO Školske novine, 1981.
- Pavlica, Dane *Prosvjeta na Dilju u NOB*, Slavonski Brod, Centar za društvena istraživanja Slavonije i Baranje – Slavonski Brod, 1984.
- Pavlica, Dane, *Ratna generacija učitelja*, Zagreb, NIRO Školske novine, 1986.
- Pavlica, Dane, *Prosvjeta u Lici u NOB*, Zagreb, Radničke novine, 1987.
- Pavlica, Dane, *Stratišta oko Papuka i Psunja*, Beograd, Zavičajno društvo Slavonaca potomaka i prijatelja Slavonije i Književni klub „Branko Radičević“, 2007.
- Požeški list* (svi brojevi od 1968. do 1988., radi utvrđivanja broja pisanih radova Dubravke Sokač Štimac).
- Sokač Štimac, Dubravka, Noviji arheološki nalazi u Požeškoj kotlini, *Požega 1227-1977*, Slavonska Požega, Skupština Općine Slavonska Požega – Odbor za proslavu 750-godišnjice grada Slavonske Požege, 1977., 95-98.
- Sokač Štimac, Dubravka, Novi nalazi u Voćinu, *Požeški pučki kalendar 2011.*, Požega, prosinac 2010., 112-113.
- Sokač Štimac, Dubravka, Kršćanstvo u rimsko doba u požeškom kraju, *Požeški pučki kalendar 2012*, Požega, prosinac 2011., 86-88.
- Sokač Štimac, Dubravka, Novi arheološki nalazi u Velikoj, *Požeški pučki kalendar 2013.*, Požega, prosinac 2012., 114-115.
- Sokač Štimac, Dubravka, Prva sustavna arheološka istraživanja na Rudini, *Radovi Zavoda za znanstveni i umjetnički rad u Požegi 2*, Zagreb-Požega, 2013., 1-25.
- Šperanda, Mirjana, Kronologija – 85. obljetnica Gradskog muzeja, *Vjesnik Gradskog Muzeja Požega 6*, Požega, 2009., 4-11.
- Tadić, Vinko, Povijesno društvo Požega – mogući doprinos kulturnom razvoju Požeške kotline, *Požeški pučki kalendar 2014.*, Požega, prosinac 2013., 76-77.
- Topić, Jelenko, Ivan Jakovina 1934.-2011., *Požeški pučki kalendar 2012.*, Požega, prosinac 2011., 30.

Leksikoni i enciklopedije

- Glosar religijskih pojmova*, Sarajevo, 1999., Međureligijsko vijeće Bosne i Hercegovine.
- Hrvatski biografski leksikon*, sv. 7., Zagreb, 2009., Leksikografski zavod Miroslav Krleža.
- Hrvatska enciklopedija*, sv. 6., Zagreb, 2004., Leksikografski zavod Miroslav Krleža.
- Hrvatski leksikon I*, Zagreb, 1996.
- Požeški leksikon*, Slavonska Požega, 1977., Skupština općine Slavonska Požega.

Razgovori

- Sokač Štimac, Dubravka, profesorica arheologije i muzejska savjetnica, razgovori s autorom, Požega, 12. 10., 5. 11., 9. 11. i 4. 12. 2013., 21. 4. 2014.
- Ciganović, Viktorija, diplomirana arheologinja, razgovor s autorom, Požega, 11. 5. 2014.
- Diklić, Georgije, liječnik i publicist, razgovor s autorom, Požega, 6. 1. 2014.
- Đurđević, Goran, magistar povijesti i arheologije, razgovor s autorom, Požega, 30. 4. 2014.
- Ivančević Španiček, Lidija, profesorica likovnih umjetnosti i likovnog odgoja – muzejska savjetnica, razgovor s autorom, Požega, 21. 4. 2014.
- Lukić, Jovan, diplomirani ekonomist i publicist, razgovor s autorom, Požega, 25. 4. 2014.
- Lukić, Milan, publicist i etnolog-amater, razgovor s autorom, Požega, 9. 5. 2014.
- Matijević, Marijana, magistra povijesti i arheologije, razgovor s autorom, Požega, 8. 5. 2014.
- Matoković, Dubravka, profesorica etnologije i povijesti, razgovor s autorom, Požega, 12. 5. 2014.
- Dr. sc. Minichreiter, Kornelija, razgovor s autorom, Požega, 14. 10. 2013.
- Radonić, Marija, profesorica hrvatskog jezika i književnosti, razgovor s autorom, Požega, 21. 12. 2013.
- Zarić, Borivoj, diplomirani politolog i publicist, razgovor s autorom, Požega, 21. 12. 2013.
- Mr. sc. Zelić, Juraj, publicist, razgovor s autorom, Požega, 14. 10. 2013.

Dubravka Sokač Štimac – Archaeology as Lifetime Achievement

Summary

This paper deals with life and work of Dubravka Sokač Štimac, a longtime archaeologist in the Museum of the Požega Valley, or Požega Town Museum. She has taken part and lead in experimental, systematic and safety excavations of prehistorical, ancient and medieval sites in the Požega Valley. She has also given presentations on archaeological artefacts found at sites in the Požega Valley at conferences in Bled, Zagreb, Osijek, Vinkovci, Vukovar, Požega, Velika, Zvečevo, Belgrade and Ohrid. The author has written 104 papers (original scientific paper, professional paper and review, newspaper articles etc.). Dubravka Sokač Štimac has been a museum adviser since 1987 and a directress of the Požega Town Museum from 1990 to 2004. She has organized numerous exhibitions at the Požega Town Museum. Moreover, she has been a subcontractor at Institute of Archaeology in Zagreb, a secretary of Matica Hrvatska in Požega, a secretary of Museum society of Slavonia and Baranja, and a commissioner for preservation of cultural monuments in the Požega Valley. She was retired in 2009. She has been awarded the Lifetime Achievement Award in Požega. In 1998, she was awarded the Order of Danica Hrvatska with the Effigy of Marko Marulić by a Croatian president Franjo Tuđman. Dubravka Sokač Štimac cooperated with Požega mayors, Franciscans in Požega, Đuro Kokša, the bishop, Antun Škvorčević, the first bishop of Požega, and other eminent citizens. She plays a significant role in cultural history of Požega and its area.

Keywords: Dubravka Sokač Štimac; archaeology; Požega Valley; Požega Town Museum; cultural history; *women's history*.

Vinko Tadić, prof.
Kneza Domagoja 23, 34000 Požega
vinko.tadic1@skole.hr